

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ**

ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

**ЕНЦИКЛОПЕДІЯ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Том IV

Одеса

2011

МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (англ. Modern of financial mechanisms of health care system) – напрями, характер і сутність функціонування фінансів в охороні здоров'я.

Серед розмаїття визначень і підходів вчених та практиків до поняття найбільшої уваги заслуговують два аспекти, два підходи до розуміння суті М.ф.

Перший підхід полягає в тому, що під М. ф. розуміють функціонування самих фінансів.

Матеріальним відображенням фінансових відносин є грошові потоки. Організація цих потоків, порядок їх здійснення відбувається за певними правилами, певними напрямками, що і характеризує фінансову «техніку» . З подібного підходу і виходить розуміння М.ф. як організаційного відображення фінансових відносин. Такий підхід до визначення М.ф. відображає внутрішню організацію функціонування фінансів. Однак, це цілком точно відображається в понятті «організація фінансів», і ототожнювати дане поняття з М.ф. не представляється доцільним.

Другий підхід до розгляду поняття М.ф. полягає в тому, що його розуміють як сукупність методів і форм, інструментів, прийомів і важелів впливу на розвиток як економіки в цілому, так і системи охорони здоров'я.

У дослідженнях провідних західних вчених М.ф. не виділяють як відокремлене явище, всебічно і ґрунтовно досліджують фінансові методи впливу на економіку О.з. і суспільство. В економічній літературі країн СНД переважає перший підхід до визначення М.ф.

як способу організації фінансових відносин, який складається з елементів та інструментів впливу. Загалом серед українських вчених існує чітка позиція щодо визначення М.ф. та його складових. Фінансове забезпечення полягає у виділенні певної суми фінансових ресурсів на розв'язання окремих завдань фінансової політики в тій чи іншій сфері, у т.ч. і системи охорони здоров'я.

При цьому розрізняють забезпечувальну (джерела фінансування, тобто покриття потреб, носить пасивний вплив фінансового забезпечення) і регулятивну його дію (вплив через виділення достатніх коштів і через конкретну форму фінансового забезпечення, характеризує активний вплив фінансового забезпечення).

У Звіті Всесвітньої організації охорони здоров'я представлено чинники, які впливають на механізми фінансування охорони здоров'я:

- фінансування досягнення політичних цілей, які, по суті, є ідентичними загальним завданням системи охорони здоров'я, через сприяння загальному захисту населення від фінансового ризику, або фінансовий захист; забезпеченню більш справедливого розподілу тягаря витрат серед населення, що потрібні для забезпечення фінансування системи, або справедливості витрат на охорону здоров'я;

- фінансування політичних цілей, які відіграють інструментальну функцію, і є проміжними цілями для більш широких цілей системи охорони здоров'я, через сприяння справедливого використання та надання послуг у відповідності з потребою у таких послугах, або справедливості споживання; підвищення прозорості та підзвітності у галузі охорони здоров'я (системі фінансування) для населення; підвищення якості та ефективності надання послуг; підвищення ефективності в управлінні фінансуванням системи охорони здоров'я (адміністративна ефективність).

Відмінності між країнами можна визначити за функціями фінансування охорони здоров'я – формування доходів, пулінг ресурсів та їх розподіл через закупівлю послуг, що в свою чергу забезпечує виділення певних обсягів фінансових ресурсів на розв'язання завдань системи охорони здоров'я.

Фінансування охорони здоров'я в першу чергу розчинається з пошуку шляхів формування доходів та об'єднання ресурсів. М.ф. включають оподаткування, внески на соціальне страхування, приватні страхові внески, індивідуальні заощадження, платежі з власної кишені і кредити, гранти і

пожертвування. Агенти, що формують фонди можуть бути приватними комерційними, приватними некомерційними або громадські/державні. Ста-

тус страховиків впливає на їх мотивацію і стимули – тобто, вони діють на користь інтересів акціонерів або учасників фондів.

В різних країнах пацієнти часто також активно долучаються до безпосереднього фінансування частини або всієї вартості деяких видів медичної допомоги у вигляді зборів з користувачів. Ці збори можуть стягуватися в якості співоплати (єдиної ставки оплати для кожного виду послуги), участі у страхуванні страхування (у відсотках від загальної вартості послуги) або франшизи (межа, до якої пацієнт несе відповідальність і вище якої страховик покриває всі витрати). Агентом збору фондів в таких випадках, як правило, стають самі постачальники послуг, наприклад, лікарня, лікар або фармацевт.

Наступною функцією фінансування є об'єднання ресурсів, що відрізняється від збору доходів, оскільки деякі форми збору доходів не дозволяють розподіляти фінансові ризики між такими елементами, як заощадження коштів для покриття витрат і платежі з власної кишені клієнтів. Об'єднання ресурсів визначають як накопичення доходів в якості передплачених послуг охорони здоров'я від імені населення.

Покращення фінансування також можна забезпечити через вдосконалення механізмів закупівлі/оплати послуг, що в свою чергу повинно призвести і до підвищення якості медичних послуг. Вдосконалення контрактних відносин, якими регулюються питання закупки послуг, може підштовхнути постачальників медичних послуг приділяти увагу більш широким питанням організації охорони здоров'я, як, наприклад, заходам профілактики, які мають величезний вплив на здоров'я населення.

Запровадження нових М.ф. системи охорони здоров'я на сучасному етапі реформування системи охорони здоров'я в Україні передбачає:

- перерозподіл ресурсів між закладами охорони здоров'я, що надають первинну, вторинну, екстрену та третинну медичну допомогу;

- концентрацію бюджетних коштів для надання первинної медичної допомоги, включаючи невідкладну – на районному/міському рівнях, на надання вторинної, третинної та екстреної медичної допомоги – на обласному рівні;
- впровадження договорів про надання первинної, вторинної, екстреної та третинної медичної допомоги в межах бюджетної програми;
- здійснення розрахунку витрат та фінансування закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну допомогу на основі подушного фінансового нормативу;
- фінансування закладів, що надають вторинну та третинну медичну допомогу, а також Центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф здійснюється відповідно до глобального бюджету.

Запровадження ефективних М.ф. системи охорони здоров'я сприятиме поліпшенню медичного обслуговування та розширенню можливостей щодо надання медичних послуг населенню.

Літ.: Указ Президента України від 06.12.2005 № 1694/2005 «Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я населення»;

Дробозина, Л. А. и др. Общая теория финансов: Учебник / Дробозина, Л. А. и др. – М. : Юнити. -2001;

Родионова В. М., Барда В. С., Лаврушин О. И. и др. Энциклопедия рыночного хозяйства: Финансы рыночного хозяйствования / Родионова В. М., Барда В. С., Лаврушин О. И. и др. – М.: Путь России. Экономическая литература. – 2003;

Карамисhev Д. В. Фінансування охорони здоров'я : навч. посіб. для слухачів заочної форми навчання за спеціальністю “Державне управління” та спеціальністю «Управління охороною здоров'я» / Д. В. Карамисhev, А. С. Немченко, О. С. Вашев. – Х. : Магістр, 2004;

Радиш Я. Проблеми державного управління охороною здоров'я в Україні / Я. Радиш, В. Лехан, С. Крюков // Вісник НАДУ. – 2004; Виноградов О. В. Механізми державного управління багатоканальним фінансуванням системи охорони здоров'я України: Дис. канд. наук: 25.00.02. – 2009;

World health report 2000. Health systems: improving performance. Geneva, World Health Organization, 2000;

Kutzin J. Conceptual framework for analysing health financing systems and the effects of reforms. Implementing Health Financing Reform Lessons from countries in transition / Kutzin J. World Health Organization, on behalf of the European Observatory on Health Systems and Policies.: 2010;

Josep Figueras, Martin McKee, Elias Mossialos and Richard B. Saltman. Purchasing to improve health systems performance / Josep Figueras, Martin McKee, Elias Mossialos and Richard B. Saltman. World Health Organization & the European Observatory on Health Systems and Policies: – 2005;

Kutzi, J. A descriptive framework for country-level analysis of health care financing arrangements / Kutzin J. // Health Policy. – 2001.

© Шевченко М.В., Слабкий Г.О.,

Лехан В.М., Заглада О.О.